

30.

JOVA JUVANTE!
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO
FRIDERICO VVILHELMO,

Incomparabili Regni Borussiae & Electoratus Brandenburgici Haerede &c. &c.

DUM
ACADEMIA VIADRINA INTER JUBILA JUBILÆUM
SUUM CELEBRARE MEDITATUR,
CONSENSU VENERANDÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ,
PRO
OBTINENDIS IN THEOLOGIA PRIVILEGIIS
DOCTORALIBUS

SUB PRÆSIDIO
VIRI MAGNIFICI, MAXIME REVERENDI
atque AMPLISSIMI
DN. SAMUELIS STRIMESII,

S. S. Theolog. Doctoris & Professoris Ordinar. nec non
Pastoris Primarii. h. t. Pro-Rectoris Universitatis, &
Facult. Theol. Decani Spectabilis,

DE
UNA, QUAM CRE-
DIMUS, ECCLESIA,

Die XIX. Aprilis Anno MDCCVI.

H. L. Q. C.

DISPUTABIT

M. JOHANNES DIETERICUS Walther/

Designatus in Academia Regiomontana Theologiae Professor
Extraordinarius.

Diss. A. 224 (19)

Francfurti ad Viadrum, LITTERIS, TOBIÆ SCHWARTZII.

diss. A
19

PER ILLUSTRİ,
GENEROSISSIMO atque EX-
CELLENTISSIMO DOMINO,
DN. DANIELI
LUDOLPHO,
S. R. I. LIBERO BARONI
de DANCKELMAN,
S. REG. MAJESTATIS IN PRUSSIA
CONSILIARIO STATUS ET REI
MILITARIS INTIMO,
GENERALI RERUM BELLICARUM COM-
MISSARIO,
NEC NON
SUPREMO DIRECTORI RERUM ECCLESİ-
ASTICARUM
PRÆSIDI CONSISTORIORUM SUMMO,
DOMINO SUO GRATIOSISSIMO,

PER ILLUSTRIS,
GENEROSISSIMO atque EXCELLEN-
TISSIMO DOMINO,

DOMINO

RÜTGERO

HENRICO

de ILGEN,

S. REGIÆ MAJESTATIS BO-
RUSSIÆ CONSILIARIO STATUS ET
REI MILITARIS INTIMO,
ÆRARIORUM PUBLICORUM DI-
RECTORI GENERALI,

UT ET

NIGRÆ AQUILÆ ORDINIS EQUE-
STRIS SECRETARIO &c. &c.

DOMINO SUO GRATIOSISSIMO,

PER ILLUSTRIS,
GENEROSISSIMO atque EXCELLEN-
TISSIMO DOMINO,
DOMINO
MARQUARDO
LUDOVICO
de PRINTZEN,
AUGUSTISSIMI BORUSSIAE RE-
GIS CONSILIARIO STATUS
INTIMO,
REGIAE ARCIS PRÆFECTO,
RERUM FEUDALIU DIRECTORI,
COMITATUS RUPPINENSIS, PROVINCIAE-
QUE BELLINENSIS PRÆSIDI,
ORDINIS NIGRAE AQUILAE BORUS-
SICI, & S. ANDREAE MOSCOVITICI EQUI TI,
HEREDITARIO DOMINO IN MARQUARD
ET SACRO &c. &c.
DOMINO SUO GRATIOSISSIMO,

*hanc dissertationem Inauguralem, eâ, quâ decet,
submissione sacram facit,*

M. JOHANNES DIETERICUS Walther.

CHRISTO

Unitatis Ecclesiæ Capite ac Duce.

§. I.

SUBJECTI impræsentia-
rum i. e. ECCLESIAE, de cujus
Attributo juxta Symbolum Apo-
stolicum primo, UNITATE sci-
licet, veram genuinamque acceptio-
nem supponimus, ab aliis jam pas-
sim indagatam, prolixius explicatam-
que. Nisi quod silentii peplo
involvere haud possumus, Nos de
Ecclesia non ratione ESSENTIAE
duntaxat, quatenus *cætum internè
juxta ac externè Christum profitentium,
i. e. cætum verà vivâq;
fide Christo, ceu Mediatori & Servatori
suo adhaerentium* denotat; sed
respectu quoque EXISTENTIAE,
quatenus *cætum eorundem quidem,
at externè duntaxat Christum
profitentibus, i. e. verà vivâque
in Christum fide destitutis,*

A

com-

commixtum significat, considerata, UNITATEM prædicatam velle; de quâ utilissima, ævô præsertim nostrô, Ecclesiæ consideratione duplici, legi meretur Magnificus Dominus PRÆSES, PATRONUS ac MECÆNAS studiorum meorum ad tumbam semper devenerandus, *in ingenua in Arminianismum Inquisitione Annotat. XLII. pag. 256.* In quo significatu & hanc Ecclesiæ vocem toties quoties præsentem in dissertatione adhibebitur sumus.

§. II.

UNAM esse, quam in Symbolo Constantinopolitano, Nicæno & Apostolico, non obstante Exemplarium Vetustissimorum, posterioribus hisce in duobus Symbolis, UNITATIS omissione, firmiter credimus ECCLESIAM, sacrae tum Vet. tum Nov. Test. restantur literæ. Cant. VI. 9. hæc Christi, animæ nostræ Sponsi, verba sunt: *Una est columba mea, perfecta mea, una illa matri suæ.* Quæ ista una COLUMBA? una illa matri suæ? Ecclesia est, Sponsa Salvatoris nostri mystica, quam ab æterno sibi desponsavit, dicens: *Desponsabo me tibi in æternum, & desponsabo te mihi in justitiâ, & in iudicio, & in misericordia, & in miserationibus. Et desponsabo te mihi in fide & cognosces Dominum,* Os. II. 19. 20. Ita hæc verba dudum ante Nos interpretati sunt Doctores Ecclesiæ, ex quorum ordine tantum aliquos in lucem modò producemus publicam. CASSIODORUS ad h. l. fol. m. 526. *Una est columba mea, hoc est, UNA est Catholica per universum*

sum

sum mundum diffusa Ecclesia. - - *UNA* est ergò Ecclesia: quia scissuram & schismata non recipit, sed sicut unus est Deus, una fides, unum baptisma: ita *UNA* generalis est Ecclesia, quæ rectè & *COLUMBA* vocatur: quia Spiritus Sancti dote, qui in specie columba apparuit, Christo sponsata & sanctificata est. **GREGORIUS MAGNUS** ad h. l. fol. m. 1032. Multi fideles, qui in simplicitate permanent, & ab unitate non scinduntur, dum in idipsum intendunt, dum unò desiderio Christi se invicem nutriunt, dum habentes cor unum, & animam unam in charitate se uniunt, ex multis membris *UNUM* Corpus efficiunt. Omnesque in *UNITATIS* simplicitate, & *UNITATE* viventes, *UNA COLUMBA* existunt. **BEDA** ad h. l. Tom. IV. Oper. fol. m. 798. *UNA* est *ECCLESIA*, quia divisionem schismatis non recipit. *UNA* est, quia non alia ante *LEGEM*, alia sub *LEGE*, alia sub *GRATIA*, alia de *CIRCUMCISIONE*, alia de *PRÆPUTIO* collecta: sed sicut unus Dominus, una fides, unum baptismum, unus Deus Pater omnium, id est *UNA* Catholica electorum omnium multitudo per omnia, & mundi loca & tempora seculi, eidem uni Deo & Patri subjecta. **PHILO CARPATHIORUM** Episcopus in h. l. Tom. IV. Bibl. Mag. Patrum fol. m. 583. *UNA* est ipsa *S. ECCLESIA* & fidelis *SPONSA*, puritate & innocentia vita, morum integritate & castimonia, prudentiam habens caelestis sapientia. **JUSTUS ORGELITANUS**, Episcopus ad h. l. Tom. VI. Bibl. M. Patrum parte I. fol. m. 516. In electis non diversitas sed unitas commendatur, *UNA*, inquit, est *COLUMBA MEA* perfecta. *COLUMBA*, quia simplex est & spiritualiter sapit. *PERFECTA*, quia

mundum reliquens, me magis quàm temporalia aut se diligit, secundùm illud: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & veni & sequere me. Una est MATRIS sua electa. MATRIS sua Cælestis Jerusalem, de qua Apostolus dicit: Quæ autem sursum est Jerusalem, mater nostra est. UNA est ergo illi, quia in futura beatitudine, ipsa tantummodò consociabitur illi. ANGELOMUS ad h. l. Tomo. IX. Bibl. M. Patr. part. I. fol. m. 823. Col. I. in princ: Sancta Ecclesia universalis per totum orbem UNA EST matri sua, id est, cælesti Hierusalem, qui est mater omnium nostrum unde ad nos gratia Spiritus Sancti descendit, per quam renascimur Deo. UNA verò dicitur, quia expulsis cunctis reprobis, ipsa tantummodò sociabitur Christo. HONORIUS Augustodunensis Presbyter ad h. l. Tom. XII. Bibl. M. Patrum fol. m. 1152. Col. I. in mediò. Licet tot sint REGINÆ in spiritualibus, tot CONCUBINÆ in carnalibus, tot ADOLESCENTULÆ in parvulis: tamen ex his omnibus est UNA Catholica Ecclesia, quæ est reginarum Regina. UNAM in mundo futuram ECCLESIAM cum EZECHIEL cap. XXXVII. vers. 22. tum SALVATOR hisce prædixit verbis: ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ ἐκ ἔσιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης. Κακείνα με δεῖ ἀγαγεῖν. Καὶ τῆς φωνῆς μὲ ἀκέσασσι. Καὶ γινήσεται μία ποίμνη, Εἰς ποιμνὴν. Joh. X. 16. Propter hanc UNITATEM Patrem hisce, paulò ante passionem & mortem suam, compellavit verbis. Pater Sancte, serva eos in nomine tuò, quos dedisti mihi: ut sint UNUM sicut nos. Non pro his tamen oro tantum, sed etiam pro iis, qui crediderint per verbum il-

lorum

lorum in me; Ut omnes UNUM sint; Sicut Tu, Pater in me es & ego in te: ut etiam illi in nobis unum sint; ut mundus credat quod tu me miseris. Ego quidem gloriam, quam dedisti mihi, dedi illis, ut sint UNUM sicut nos unum sumus, Joh. XVII. 21, 20, 21, 22. Multi UNUM corpus sumus in Christo, sunt verba Pauli Rom. XII. 5. Consona habet I. Cor. XII. 13. In UNO spiritu nos omnes in UNUM corpus baptizati sumus, Et Ephes. IV. 4. tandem concludit UNUM corpus & UNUS Spiritus.

§. III.

Hæc ut tantò clariora evadant, aliquantò accuratius in essentiam UNITATIS inquirendum esse, iuxta requirit methodus. Omnis, quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci: ut intelligatur quid sit id, de quo disputatur, inquit CICERO lib. I. Officiorum. Extantiora nobis reliquit ARISTOTELES: ὅταν δ' γνόντες τὸ εἶ ἐστίν, πάλιν ζητῶμεν τὸ τί ἐστίν. si quando intelligimus rem esse, quid ipsa sit, postea querimus, sentit PRINCEPS PHILOSOPHORUM 2. Post. 1. al. 2. Idem hoc repetit I. Prior 2. 1. Prior 27. 1. Top. cap. 3. 1. de anima tex. II. 2. Met. cap. 3. Causam mentis & sententiæ suæ ponit lib. 8. Top. cap. 3. Profectò, inquit, difficilis est omnis disputatio, nisi id de quo ea instituitur, rectè ab initio definiatur. Qua de causa notandum, UNUM, esse, ἐν τῶν πολλαχῶς λεγομένων, quæ multifariam dicuntur, Lib. V. Met. Cap. VI. Non recensetimus hîc omnia ejus significata, sed ea solùm, quæ ad propo-

tum nostrum faciunt. *UNUM* ea dicuntur, quae unâ eâdemq; DEFINITIONE comprehenduntur, quemadmodum ea multa sunt, quorum diversæ dantur definitiones τὰ δὲ πρῶτως λεγόμενα ἓν, ὧν ἡ ἔσθια μία, μία δὲ ἡ συνεχεία, ἡ εἶδει, ἡ λόγῳ. Καὶ γὰρ ἀριθμῶμεν ὡς πλείω, ἢ τὰ μὴ συνεχῆ, ἢ ὧν μὴ ἓν τὸ εἶδος, ἢ ὧν ὁ λόγος μὴ εἰς. *Quae primò unum dicuntur, illa sunt, quorum substantia una: una verò aut continuatione aut specie, aut ratione. Numeramus etenim tanquàm plura, aut quae non continua sunt, aut quorum species non est una, aut quorum ratio non est una.* Hòc unius genere unum sunt Plato & Socrates, uterque namque homo, uterque eâdem gaudet definitione. Non enim aliter Plato, & aliter Socrates definiuntur, hincq; Aristoteles Lib. III. al. IV. Met. Cap. IV. Ἐν γὰρ ἔσθια ὧν ὁ λόγος εἰς, *illa sunt unum quid, quorum definitio una.* NUMERO aliquid UNUM dicitur, quod sub specie aliqua continetur, & in plura talia dividi simpliciter nequit, ut hic homo v. c. Petrus, Johannes &c. item hæc arbor, hic Canis &c. quæ omnia nec in plura talia dividi, nec de pluribus κατὰ φύσιν dici aut prædicari apta sunt, nisi quod de Semetipsis solum dicantur, hinc & definiuntur: quæ suâ naturâ subjici quidem, non autem prædicari apta sunt Porphyr. Inst. cap. I. Hoc ipsò genere differunt, utpote quod non κατηγορημα sed κατηγορούμενον est, de pluribus specie differentibus in quid est. Lib. I. Top. 4. UNUM dicuntur, qui aliquid unum aut agunt, aut patiuntur, aut habent, vel possident. Quò sensu mutui possessores unius agri, vel plurimi eòdem colore imbuti, vel multi eandem artem callentes, & ex-

& exercentes, unum quid nuncupari solent. Hæc omnia benè quadrant in Ecclesiam. Ea siquidem UNA est DEFINITIONE, quia eòdem definiuntur modò Ecclesiæ tùm Orientales, tùm Occidentales, tùm Australes, tùm Septentrionales, quod sint COETUS HOMINUM VOCATORUM AMPLECTENTIUM VERBUM DEI, ET RECTE UTENTIUM SACRAMENTIS. Una & NUMERO est Ecclesia. Neque contrarium multitudo & varietas Ecclesiarum per orbem terrarum dispersarum suadet; illæ namque omnes simul sumptæ, unius Ecclesiæ sunt membra, unumque Ecclesiæ Catholicæ constituunt corpus. Quid? Nonne Ecclesia est corpus Christi? Ephes. IV 11. & seq. *Idem verò dedit alios quidem Apostolos; alios verò Prophetas; alios verò Evangelistas; alios verò Pastores & Doctores. In instaurationem sanctorum, in opus ministerii, in adificationem corporis Christi: usque dum perveniamus omnes in unitatem fidei, & cognitionis Filii Dei, in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi: ut non amplius simus infantes, fluctuantes & circumlati omni ventò doctrina, per defraudationem hominum & astutiam, ad ambages erroris. Contra sine fuco existentes in dilectione crescamus in ipsum quoad omnia, qui est Caput, Christus: Ex quò totum CORPUS probe coagmentatum & coherens per omnes juncturas subministrationis juxta efficaciam in mensurà unius cujusque partis, augmentum corporis faciat, in adificationem sui ipsius in dilectione. Et Coloss. II. 19. Et non tenens caput, ex quò totum CORPUS per juncturas & vincula, subministratum & compactum*

compactum

paſſum crescit in augmentum Dei. Conf. Rom. XII. 1. 1. Cor. VI. 15. Cap. X. 17. Cap. XII. 13. & 27. Eph. I. 23. Cap. V. 23. & 30. Col. 1. 18. & 24. Cap. III. 15.

§. IV.

Jam ut CORPUS unum plura habet MEMBRA, quæ ad unius hominis ὄφισάμενον concurrunt: sic credentes, licet multi sint, tamen unum constituunt CORPUS in Christô, Rom. XII. 4, 5. *Quemadmodum enim in unô CORPORE membra multa habemus, membra autem omnia, non eandem habent operationem: ita, qui multi, unum CORPUS sumus in Christô, unusquisque verò invicem MEMBRA.* 1. Cor. XII. 12. *Et quemadmodum CORPUS unum membra habet multa: omnia verò MEMBRA corporis unius, licet multa sint, unum CORPUS sunt, ita etiam CHRISTUS.* Asimilatur haud rarò ECCLESIA CIVITATI, Cant. III. 2. *Surgam & circumibo CIVITATEM,* Apoc. XI. 2. *CIVITATEM sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus,* Cap. XX. 9. *circumiderant Castra Sanctorum, & CIVITATEM dilectam.* Civitas autem una manet, licet multis diversisque abundet civibus sibi invicem auxiliatrices porrigentibus manus. Pari modô Ecclesia civitas Dei una est & existit, licet in eâ multi deprehendantur συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τῷ Θεῷ, *CONCIVES sanctorum ac domestici Dei,* Eph. II. 19. Huc pertinent libri AUGUSTINI de Civitate Dei, in quibus Ecclesiam describit ut CIVITATEM DEI, ad quam pertinere dicit omnes fideles quocunque mundi tempore vixere, vivunt, aut victuri sunt. Ab hac distingvit
CIVI-

CIVITATEM SECULI, ad quam omnes reprobos
 five non sanctos reducit. Utriusq; Civitatis principium
 in ABELE & CAINO ibidem constituit Augustinus.

§. V.

Tandem in libris sacris Ecclesia haud infrequen-
 tẽr salutatur titulõ DOMUS, cujus FUNDAMEN-
 TUM Christus, OSTIUM fides, PARIETES fideles,
 COEMENTUM charitas, CUSTODES Concionato-
 res. Hæc est ea, quam *Sapientia edificavit sibi DOMUM, ex-*
cidit columnas septem, Proverb. IX. 1. Sic & Davidi in Psal-
 mis audit: *Unum, inquit, petii à Domino, hoc unum queram,*
ut maneam in DOMO Domini Psal. XXVII. 4. & Psal.
LXXXIV. 5. Beati, qui habitant in DOMO tua, Domine!
 Sic angelo apud Lucam: *Regnabit in DOMO Jacob*
in æternum Luc. I. 33. Sic Paulo ad Timotheum I. Tim.
 III. 15. *Ut scias, quomodo oporteat in DOMO Dei con-*
versari, quæ est Ecclesia Dei viventis. Similitẽr Petro:
Ipsi tanquàm lapides vivi superædificamini DOMUS spiri-
tualis, I. Petr. II. 5. Elegantissimẽ hoc Ecclesiæ epi-
 theton gentium Doctor, comparandõ cum Mose
 Christum, ita *παραρράζει: Christus Pontifex nostræ con-*
fessionis fidelis est ei, qui fecit illum, sicut & Moses in omni
DOMO ejus. Tantõ enim majoris HIC præ MOYSE
gloriæ dignus habitus est, quantõ majorem honorem habet,
quàm DOMUS, is qui preparavit illam. Omnis namque
Domus preparatur ab aliquo: is verò, qui preparavit o-
mnia, Deus. Et Moses quidem fidelis in tota DOMO ejus,
ut servus, in testimonium eorum, quæ dicenda erant. Christus
antem, tanquàm filius super DOMUM suam: cujus DO-
 B MUS

MUS sumus NOS, si quidem confidentiam & gloriationem
 spei usque ad finem firmam retinuerimus Ebr. III. 2. 3. 4.
 Et Cap. X. 21. CHRISTUS est Sacerdos magnus super DO-
 MUM Dei. Quocirca ad CHRISTUM optimè istud
 congruit: Ipse edificabit DOMUM nomini meo 2.Reg. VII.
 13. Ecclesiam videlicet, quæ Domûs Symbolô sæpè in
 paginis sacris, ut vidimus, exprimitur. At in Do-
 mo diversæ nobis sese offerunt Societates simplices;
 HERILIS, inter Dominum, servum & ancillam;
 CONJUGALIS, inter marem & fœminam. PA-
 TERNÀ, inter Parentes & liberos, quæ tantùm
 abest, unitatem domûs ut impediunt, subruant, ac
 tollant, quin eandem potiùs suffulciant erigantq; cum
 ex hisce societatibus simplicibus exsurgat domus, quæ
 inter SOCIETATES compositas, omnium prima est &
 simplicissima. Hanc definit Aristoteles Lib. I. Polit. Cap.
 II. DOMUS est societas naturalis in omnem diem constituta.

§. VI.

Idem de ECCLESIA, DOMO DEI VIVENTIS
 ferendum iudicium. Particularium etenim Ecclesia-
 rum, hinc inde plantatarum atque fundatarum cœtus
 non obstant, quò minùs Ecclesia Christi pro una sit ha-
 benda. Verè aureis verbis hanc unitatem describunt
 Patres. CYPRIANUS lib. de Unitate Eccles. Cathol.
 fol. m. 180. & 181. Ecclesia UNA est, ait, quæ in multitudinem
 latius incremento fecunditatis extenditur: quò modo solis multi
 radii, sed lumen unum: & rami arboris multi, sed robur unum
 tenaci radice fundatum: & cum de fonte uno rivus, plurimi
 defluunt, numerositas liceat diffusa videatur exundantis copię
 largi-

largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium solis à corpore, divisionem lucis unitas non capit: ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit: à fonte præcinderivum, præcisus arefcet: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit, VNVM tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur: ramos suos in universam terram copiâ ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius expandit: VNVM tamen Caput est, & origo VNA, & VNA mater, fœcunditatis successibus copiosa. Illius FO ETU nascimur, illius LACTE nutrimur, SPIRITU ejus animamur. CHRYSOSTOMUS Hom. I. in I. ad Corinth. Si Ecclesia Dei est, unita & VNA est, non tantum Corinthi, sed etiam in universo terrarum orbe. Ecclesia enim nomen non segregationis, sed unionis & consensus nomen est. Et quibusdam interjectis: Ecclesiam per universum orbem dispersam VNAM esse oportet, quamvis MULTIS LOCIS separata & distincta sit. Quamvis autem locus separet, Dominus tamen eos conjungit. - - - Qui in diversis locis sunt, si non diversos habent Dominos, sed unum tantum, locorum intervallis consensus lædi non sentiunt, unico Dominò eos conjungente. Et Hom. CXLIX. Tom. V. Ecclesie, quæ in urbibus & agris sunt, quamvis multe sint NVMERO, VNAM constituunt Ecclesiam, unus enim ubique in iis Christus, perfectus, & individuus. BASILIUS M. Epist. CCCXCIII. Unus populus omnes, qui in Christum sperant, & VNA Ecclesia, qui Christi sunt, quamvis ex DISTINCTIS LOCIS appelletur. THEODORETUS Hist. Eccles. Lib. I. Cap. IX. ex Epistola Constantini M. ad absentes Episcopos

B 2

sequen-

sequentia citat: *VNAM esse Catholicam Ecclesiam suam voluit Deus; cujus membra multis licet diversisque maxime locis dispersa sint, VNO tamen spiritu, hoc est, divinâ voluntate foventur.* THEOPHYLACTUS in I. ad Cor. Cap. I. *VNA ECCLESIA sunt OMNES FIDELES UBICUNQUE tandem sint.*

§. VII.

UNA est ECCLESIA quia membra illius variis calamitatibus, tribulationibus, horrendis imprimis persecutionibus Tyrannorum, Hæreticorum ac Schismaticorum vexantur. Flebilem hujusmodi miserumque in Christianis primitivæ Ecclesiæ, sub Imperatoribus Ethnicis, deprehendimus statum; quotidie certè, in publicis & privatis conventibus, persecutionibus prodicionibusque expositi erant, leonibusvè sine ulla commiseratione, quod omnis mali cladisque essent autores, projiciebantur. *Quotidie obsidemur, quotidie prodimur, in ipsis plurimum cœtibus & congregationibus nostris opprimimur,* sunt verba TERTULLIANI in Apologetico Apol. contra Gentes Cap. VII. fol. m. 8. & Cap. XL. fol. m. 32. *Existimant omnis publicæ cladis, omnis popularis incommodi CHRISTIANOS esse causam. Si TIBERIS ascendit ad mœnia, si NILUS non ascendit ad arva, si COELUM stetit, si TERRA movit, si FAMES, si LUES, statim CHRISTIANOS AD LEONEM, tantos ad unum?* Ex solo erga Christianorum NOMEN, quod se à Christo Christianos appellarent, odio, inauditâ damnabantur causâ. Tertullianus loc. cit.

cit. Cap. I. fol. m. 2. *Hanc itaque primam causam apud vos collocamus iniquitatis odii erga NOMEN Christianorum.*
 Et Cap. II. fol. m. 23. *Si certum est, NOS nocentissimos esse, cur à vobis ipsis aliter tractamur, quàm pares nostri, id est, cæteri nocentes, cùm ejusdem noxietatis eadem tractatio deberet intervenire? Quodcunque dicimur cum alii dicuntur & proprio ore, & mercenariâ advocacy utuntur ad innocentie suæ commendationem, respondendi, altercandi facultas patet, quando nec liceat indefensos & inauditos omninò damnari. Sed CHRISTIANIS solis nihil permittitur loqui, quod CAUSAM PURGET, quod VERITATEM DEFENDAT, quod JUDICEM NON FACIAT INJUSTUM, sed illud solùm expectatur, quod odio publico necessarium est, CONFESSIO NOMINIS, non EXAMINATIO CRIMINIS, Et multis interjectis eodem Capite: fol. m. 4. scitis quod à vobis excludamur, non SCELVS ALIQUOD in causa esse, sed NOMMEN; - - Christianus, si nullus criminis NOMEN est, valde ineptum, si solius NOMINIS crimen est. Quid? quod ita plerique clausis oculis in odium ejus impingunt, ut bonum alicui testimonium ferentes, admisceant NOMINIS exprobrationem, bonus Vir Cajus Sejus tantum quod CHRISTIANVS. Item alius. Ego miror Lucium sapientem virum repente factum Christianum. Et Cap. III. fol. m. 5. At nunc utriusque inquisitione & agnitione neglectâ, NOMEN detinetur, NOMEN expugnatur, & ignotam sectam, ignotum & Authorem VOX SOLA prædamnat, quia nominantur, non quia revincuntur. Conf. ejusdem Lib. I. ad Nation. Cap. III. fol. 42. & Cap. IV. fol. m. 43. De Martyrum cruciatibus, persecutionibusque*

B 3

Eccle-

Ecclesiæ primitivæ, quæ omnia modò de industria non tangimus, evolvendi SAGITTARIUS & KORTHOLD, qui libri lectu sunt dignissimi.

§. VIII.

Gravissimis hisce persecutionum, hinc indè agitata, procellis premebatur, sed non opprimebatur Ecclesia Christi una. Etsi maximè TERRA locò suò moveatur, etsi MONTES ipsi in medium maris præcipitentur, etsi tremant in summitate sua, etsi fremant ORBIS & ORCUS, & Ecclesiæ & puriori Religioni si jugulum petat Cacodæmon: *Deus tamen nobis refugium & robur; auxilium in angustiis inventus valde. Propterea non timebimus, cum mutabitur TERRA, & cum movebuntur MONTES in corde marium. Tumultuabuntur, turbabuntur aque ejus; contremiscent montes in exaltatione ejus. Selah. FLUVIUS cujus rivi letificabunt urbem Dei Sancti habitationum Altissimi. Deus in medio ejus; non dimovebitur: adjuvabit eam Deus, cum respicit matuta. Tumultuentur gentes, commoveant se regna: dederit vocem suam, liquefcet terra. DOMINUS ZEBAOth nobiscum, refugium nobis Deus Jacobi, Selah.* Sic exultare poterat cum Eccle. V. T. Christi Nova, ex Psal. XLVI. 2. & seq. Sic ergo Dei nostri præfidiò freta Ecclesia, contra omnes tempestates sævisimas inconcussa præstitit: pressa nonnunquam, PALMÆ instar in altum sese contra pondus erexit, deque hostibus suis PRECIBUS & LACHRYMIS, inexpugnabilibus hisce Ecclesiæ armis, ex S. Sancti armamentario depromptis, gloriosissimas subinde reportavit victorias. *Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed quæ sunt POTEN-*
TIA

*TIA DEO, ad demolitionem munitiorum consiliorum omnis q̄
 celsitudinis, qua extollitur adversus cognitionem Dei, inquit
 experiētiā doctus Paulus 2. Cor. X. 3. 4. Sicut is, qui
 super petram sedet excelsam, fluctus ridet, quos imperū
 magnō ad petram rumpere, inq; spumam solvi, videt:
 ita ECCLESIA, CUI NEC PORTÆ INFER-
 NI PRÆVALENT, persecutores suos altō de-
 spexit supercilio SUPER PETRAM FIRMIS-
 SIMAM FUNDATA, Matth. XVI, 18. Terra
 vomere scissa, majores uberioresque fert fructus, gra-
 na concredita cum fœnore reddens, quàm si incultā
 jaceat: similiter Ecclesia persecutionum tyrannide
 acerrimè laniata, Martyrum Christianorumque tur-
 bam produxit innumerabilem, TORMENTIS
 crevit, MARTYRIIS coronata est; sanguine ef-
 fusō cæforum corporum novæ in Ecclesia irrigaban-
 tur emergentes in dies plantæ. Verè proinde TER-
 TULLIANUS Cap. ult. Apolog. contra Gentes
 scripsit: *Plures efficimur quoties METIMUR à vobis, SĒ-
 MEN est SANGVIS CHRISTIANORUM.* Et Leo
 M. serm. I. in Natali Apost. Petri & Pauli fol. m. 79.
*Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur & semper
 dominicus AGER SEGETE DITIORI VESTITUR,
 dum GRANA, que singula cadunt, MULTIPLICATA
 nascuntur.* URSA MINOR indefinētèr supra Ho-
 rizontem vertitur, sed nunquàm occidit; easdem vi-
 res deprehendit GREGORIUS M. in Ecclesia,
 pluribus quidem calamitatibus impetita, nunquàm
 tamen obruta. ARCTURUS inquit, *semper VER-*
 SATUR*

SATUR & nunquam *MERGITUR*, quia & sancta Ecclesia persecutiones iniquorum sine cessatione tolerat, sed tamen usque ad mundi terminum sine *DEFECTU* perdurat, Lib. IX. Moral. Cap. VI. fol. m. 235. Vide Alexandri Episcopi Alexandrini Epistolam ad Alexandrum Constantinopol. Episcopum, quam refert *THEODORITUS* Lib. I. Hist. Eccles. Cap. IV. fol. m. 18. ubi Ecclesiam semper *INEXPUGNABLEM*, *VICTRICEMQUE OMNIUM HÆRETICORUM* existere, docet.

§. IX.

UNA quoque *ECCLESIA* est propter spirituales unitatem, *UNUM* agnoscens *DEUM PATREM*, *FILIUM* & *SPIRITUM SANCTUM*, quem cultu religioso indefinenter veneratur. *UNUM* habens *Redemptorem* & *mediatorem Dei* & *hominum*, *HOMINEM Christum Jesum*, 1. Tim. II. 5. qui *EAM* dilexit & sanguine suo lavit à peccatis, Apoc. I 5. *Christus dilexit Ecclesiam*, & seipsum tradidit pro illa. Ut sanctificaret illam, & mundaret lavacro aquæ in verbo, ita ut sisteret sibi ipsi splendendam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut quicquam talium: sed ut sit sancta & irreprehensibilis, Ephes. V. 25, 26, 27, 28. *UNUM* habens *Spiritum Sanctum ILLUMINANTEM*, Ephes. I. 17. 1. Joh. II. 20, 27. *SANCTIFICANTEM*, 1. Cor. VI. II, *IN OMNEM VERITATEM DUCENTEM*, Joh. XVI. 13. *REGENERANTEM*, Joh. III. 5. *RENOVANTEM*, Ezech. XXXVI. 25. *CONSOLAN-*

SOLANTEM, Joh. XIV. 26, XV. 26; ARRHABO-
 NEM hæreditatis nostræ subsecuturæ, Eph. I. 14. Idem
 habens EVANGELIUM i. Corinth. cap. I. 10.
 Rom. XV. 5. Rom. XVI. 26. Gal. I. 8. Jud. vers. 3.
 2. Theff. II. 14. 2. Corinth. V. 14. EADEM habens
 SACRAMENTA, in quibus Deus cum visibilibus
 signis, suam gratiam, Spiritum S. remissionem pec-
 catorum, vitamq; æternam gratiose nobis exhibet &
 obfignat, Matth. XXVI. 28. Marc. XVI. 16. Baptismum
 scilicet & Cœnam Dominicam i. Corinth. XII. 13.
 Gal. III. 27. Rom. VI. 3. i. Corinth. X. 17.
 UNAM agnoscens CIVITATEM DEI VIVEN-
 TIS, fundamenta habentem, cujus artifex & Con-
 ditor Deus, ebr. XI. 10. & XII. 22. cujus concives
 nos Christus sanguine suo constituit, Joh. X.
 28. Cap. XIV. 6. Rom. VI. 23. i. Theff. V. 9, 10.
 UNAM habens FIDEM in Deum Patrem, Fili-
 um & Spiritum S. Ipsa etenim est VINCULUM,
 quò credentes inter se constringuntur, suoque sponso
 CHRISTO solùm, non PONTIFICI ROMA-
 NO, tanquàm Christi in hisce terris Vicario infallibili,
 ut Throni Papalis acerrimi defensores, Bellarminus
 Lib. III. de ecclesia cap. V. Lib. III. de Conciliis cap. II.
 nec non Francisc. Costerus in Enchiridio de ecclesia
 pag. XCII. ineptè fingunt, quàm arctissime cohærent
 atque copulantur. Eò tendunt verba Pauli ad
 Eph. Cap. IV. 4, 5, 6. ἐν σώμα καὶ ἐν πνεῦμα καθὼς καὶ
 ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. εἰς κύριος, μία
 πίστις, ἐν βάπτισμα. εἰς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάν-
 των, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν. *Unum Corpus & u-*
 C *nus*

ius spiritus, quemadmodum etiam vocati estis in unâ spe vocationis vestra. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus & Pater omnium, qui super omnia, & per omnes, & in omnibus. Indeque membra corporis Christi appellamur, ex carne ejus & ossibus ejus, Ephes. V. 30. Siquidem communem cum ipso naturam humanam, seu carnem & ossa habemus: &, ut cum capite conjuncta sunt reliqua membra nostra per vinculum animæ; sic & fideles cum Christo conjuncti per vinculum fidei, & Spiritûs S. gratiose in Christo & in nobis habitantis.

§. X.

UNITATEM ecclesiæ in FIDE una consistere, nos quoque docet Salvator, dicens: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non prævalebunt adversus eam, Matth. XVI. 18. Quæ est ista Petra, cui Dominus ecclesiam suam superstruxit? est FIDES seu CONFESSIO, quam Petrus de Christo ediderat, dicens: Tu es Christus, ille filius Dei viventis. l. cit. vers. 16. Unde & FIDES dicitur CINCTORIUM RENUM ejus, Esa. XI. 5. Et populus ejus servans FIDEM, Cap. XXIV. 2. Ipse desponsavit sibi credentes in FIDE, Os. II. 20. Justus in FIDE sua vivit, Hab. II. 4. Rom. I. 17. Galat. III. 13. Ebr. X. 38. sine FIDE impossibile est Deo placere, credere oportet et accedentem ad Deum, Ebr. XI. 6. Quid clarius hinc Salvatoris? Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum dederit, ut omnis qui CREDIT in ipsum, non pereat,*

pereat, sed habeat vitam eternam. Joh. III. 16. Et Apostolos mittens ad prædicandum Evangelium, dicebat, qui CREDIDERIT & baptizatus fuerit salvabitur: qui verò non crediderit condemnabitur, Marc. XVI. 15. Idem priscae Ecclesiae Lumina inculcant. IRENÆUS postquam. lib. I. adv. Hæreses cap. 2. fol. m. 50. dixisset: Ecclesia per universum orbem usque ad fines terræ seminata, & ab Apostolis & à discipulis eorum accepit eam fidem, quæ est in unum Deum Patrem omnipotentem, - - Et in unum Jesum Christum Filium Dei, - - - Et in Spiritum Sanctum, - - - Hæc Capite III. fol. m. 52. subjicit: acceptam hanc prædicationem ac FIDEM, Ecclesia, tametsi per totum terrarum orbem sparsa, summò studio & curâ perinde atque UNAM DOMUM incolens, conservat, ac velut animam unam atque unum idemque cor habens, his æque FIDEM accomodat, & mirò consensu quasi uno ore prædica, hæc prædicat, docet ac tradit. Et quibusdam interjectis Nam cum VNA atque EADEM FIDES sit, nec qui de eâ uberrimam orationem habere potest, exuberat: nec qui pauca habet quæ dicat, eam imminuit. HILARIUS Lib. VI. de Trinitate. Petrus dixit: Tu es filius Dei vivi, super banc confessionis Petram Ecclesia edificatio &c. - - Hæc FIDES Ecclesiae est fundamentum; per hanc FIDEM infirmæ adversus eam sunt portæ inferorum. Hæc FIDES regni cælestis habet CLAVES. - - Hæc revelatio Patris est, hoc Ecclesiae fundamentum est, &c. GREGORIUS NYSSENUS in opere de adventu Domini. Ipse Dominus ait ad Principem Apostolorum, tu es Petrus, & super banc Petram edificabo Ecclesiam meam, super CONFESSIO-

NEM videlicet Christi, quia dixerat: tu es Christus Filius Dei viventis. AMBROSIUS Lib. VI. super Lucam Cap. IX. *Fundamentum Ecclesiae FIDES est.* CHRYSOSTOMUS Homil. LV. in Matthæum: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, id est, FIDEM atque CONFENSIONEM.* HIERONYMUS in Ps. CXXXIII: *Ecclesia non in PARIETIBUS consistit, sed in DOGMATUM VERITATE, Ecclesia ibi est, ubi FIDES vera est.* CYRILLUS ALEXAND. Lib. IV. in Esaiam: Orat. II. *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, petram opinor vocans immotam fidem discipuli.* AUGUSTINUS serm. XIII. de Verb. Dom. secundum Matth. *Tu es ergo, inquit, Petrus, & super hanc petram, quam cognovisti dicens, Tu es CHRISTUS Filius Dei vivi, ædificabo Ecclesiam meam, super ME ædificabo TE, non ME super TE.* Similia leguntur Tract. XXIII. in Johannem. Conferantur ad hæc HILARIUS PICTAVIENSIS, Lib. II. de Trinit. TERTULLIANUS lib. de Præscriptione adversus Hæreticos. THEODORRETUS in 1. Corinth. 3. GREGORIUS lib. XXVIII. Moralium cap. VI. Plura nec addimus, nec citamus Patrum testimonia: expetentem remittimus ad LAUNOJI Epist. VII. part. V. fol. m. 422. & seq. ubi per omnia secula, usque ad seculum XVI. inclusive probat, *super Petram, id est super illam FIDEM, quam confessus est Petrus, ædificatam esse Ecclesiam.*

§. XI.

At unius Ecclesiae membra cum Christo ut Sponso, non quæcunque unit fides, vel historica, *quam Dæ-*
monia

monia & habent, & horrescunt. Jacob. II. 19. sed fructu-
 osa per opera Christianorum sese exferens, indissolu-
 bili firmoqve cum illis vinculo constricta fides. Ubi
 illa, ibi sincera *charitas*, Gal. 5. 6. ibi *opera bona*, Jacob.
 II. 14. Nec fieri potest, ut fides sit sine bonis operi-
 bus, quemadmodum corpus animatum non est, nec
 motum, nec sensum, nec vitam habens, bonisque
 destitutum operibus, Jacob. II. 26. LEA, ut FOE-
 CUNDA fuit progeneratione prolium Gen. XXIX. ita
 vera unius Ecclesiae membrorum fides operibus
 FOECUNDA. Nam *fides sine operibus mortua est.*
 Jacob. II. 3. Indeqve assimilatur Ecclesia Christi una
 non solum uni *Vinea*, Es. IV. uni *Domo*, I. Tim. III. 15. uni
Ovili, Joh. X. sed uni & HORTO Cant. IV. 12. cujus VI-
 NEATOR Pater Joh. XV. I. FLUVIUS IRRIGANS
dona Spiritus Sancti varia, charitas SEPES, Sancti FLORES,
ZIZANIA Heretici, ARBORES denique Christiani.
 Hos Propheta expressè *arbores justitia* nominat. Es. LXI.
 3. Ita & Christus: *Quaecumq; ARBOR non fert fructum bo-*
num &c. Matth. VII. 19. Hæc arbor licet à BEDA & AU-
 GUSTINO Enchirid. Lib. I. cap. XV. de *volun-*
tate, à TERTULLIANO verò de *fide* explicetur,
 nihilominus tamen aliorum Patrum de *homine*
Christiano arborem hunc interpretantium arridet Nobis
 sententia, quia *hi* possunt in ignem abjici, non *fides*,
 nec *voluntas*. Benè proinde hætenus dicta enodavit
 GREGORIUS MAGNUS, in Cant. IV. *Hortus*, in-
 quit, *Sancta Ecclesia existit, quia dum populos multos in fide*
gignit, quasi flores pulchros, bona terra emittit: qui hortus

*clausus bene dicitur, quia charitatis vallo undiquaque munitur, ne intra numerum Electorum reprobis aliquis ingrediatur. Verum enimverò in arboreto, quem fugit, arbores fructiferas fructibus semper vestiri pulcherrimis? Similiter in mystico Ecclesiæ horto etsi fructibus, veriùs tamen dixero, foliis umbriferis operum hypocritarum, Pharisæorum ad instar Matt. XXIII. ornatae reperiantur arbores quaedam, de quibus Syrach: *ne simulatus esto, ut stora humana habeas, & labiis tuis ne adhare. Nam revelaturus esset Dominus omnia occulta tua & in medio congregationis dejecturus te. Cap. I. 33. 35.* Et hoc meritò. Poma ad mare nascuntur rubella, at tactu in fumum tetrum solvuntur: sic opera Hypocritarum. Illa certè, nil nisi nummi adulterini, ænei sed inaurati. Statua sunt Nabuchodonosoris, cujus facies aurea, pectus verò æneum, Dan. XXIII. Nihilominus tamen plurimæ inveniuntur in horto hoc steriles, de quibus querela Jeremiæ: *Non est uva in vitibus, non sunt ficus in ficulnea, folium defluxit Cap. VIII. 13.* Hanc, subsequitur sententia Christi decretoria, **EXSCINDITE EAM.** *Quæcunq; arbor non fert fructum bonum, excindenda Matth. VII.* Genuina e contrariò Christi membra fructiferarum instar arborum ad rivos aquarum plantatarum, quò fructum suum in tempore suo ederent Psalm. I. 3. *charitatis, gaudii, pacis, benignitatis, lenitatis, bonitatis, fidei, continentia & SANCTITATIS fructus de die in diem protrudunt Gal. V. 22.* *Qui secundum propositum vocati, sunt sancti Rom. VIII.* Eandem hanc sanctitatem ab omnibus unius Ecclesiæ membris requirit Petrus: *In omni con-*
vey-*

versatione sancti sitis quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum 1. Petr. I. Et hoc jure quidem: *Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut ab- stineatis vos à fornicatione* 1. Tim. IV. Ita fore prædi- ctum: *Eritis mihi in regnum sacerdotale & gens sancta* Ex- od. XIX. Deut. XXVI. Indeque hæc Ecclesiæ u- nius nomenclatura profecta: *sanctificati in Christo Jesu,* Rom. VIII. *Concilium sanctorum,* Psalm. LXXXIX. 8. *Tabernaculum à Deo sanctificatum* Psalm. XLVI. 8. *populus acceptabilis* Tit. II. 14. *Sacerdotium Sanctum, gens sancta* 1. Petr. II. 5. Pro hac sanctitate apud Patrem suum ita oravit Christus: *Pater sanctifica eos in veritate. Et pro iis sanctifica me ipsum, ut sint ipsi sanctificati in veritate.* Joh. XVII. Oravit inquam & exauditus pro reve- rentia sua impetravit, quæ petiit: *Jesus, ut sanctifica- ret per suum sanguinem populum, extra portam passus est* Ebr. XIII. *Ibique semet ipsum tradidit pro ea Ecclesia, ut illam sanctificaret &c. ut sit SANCTA & IMMACULATA* Ephes. V.

§. XII.

Itaque Ecclesia non minus in Sanctitate quam in fide, *Una* est, istâ pariter atque hac, ad omnia om- ninò Ecclesiæ, in essentia sua spectatæ, membra, sese perinde extendente. Quid quod etiam in Ec- clesiam, quâ Existentiâ, consideratam, Sanctitas quædam competat, cum DOMINO PRÆSIDE, *Institutionis*, nuncupanda, cujus itidem respectu, ecclesia UNA dici meretur: Ita enim VIR PLURIMUM VE- NERANDUS: *Sancta*, inquit, *Ecclesia universa, etiam quâ*
existen-

istentiam, jure meritoque audit, *SANCTITATE INSTITUTIONIS* (1.) quia omnes in Ecclesia viventes, evocati ex reliquo mundo, & per baptismum, uti ab aliis separati, ita quodammodo sanctificati sunt, Christumque induerunt. (2.) Omnes Christianismum profitentes ad internam sanctitatem sese obligarunt. (3.) Omnes sanctificatis salutis mediis in Ecclesia fruuntur. (4.) Omnes per eadem media ad sanctitatem manducantur, Ingenuâ in Arminianisimum Inquisit. pag. 262. in fine.

§. XIII.

Porro, UNA est ECCLESIA, quia Deus implevit eam omni gaudio & pace. Rom. XV. 13. Est Deus noster, Deus PACIS. I. Cor. XIV. 33. II. Cor. XIII. 11. I. Theff. V. 23. II. Theff. III. 16. Ebr. XIV. 20. Mundus ante Mesiam fuit Ægyptus persequens, terra dehiscens, merus campus bellorum. Bella undique, & undique bella. BELLUM Deum inter & hominem omnia perdebat. COELUM, fulmina, pluvias, sulphureas, diluvia iram & justitiam promittebat. TERRA, spinas, idololatriam, parricidia, diffidiaque seminabat. HOMO carnis & Spiritus pugnas producebat. Hinc Suspiria Patriarcharum; hinc vota sacrorum Vatum: *Fiat PAX in virtute tua: & abundantia in turribus tuis* Psalm. 121. Tandem promissio facta: *Orietur in diebus justitiae ejus & abundantia PACIS* Psal. 71. Psal. 84. II. At promissionem hanc Christus exoptatissimâ suâ præsentiâ gratiosè implevit, impletam nobis per mortem & passionem omnia

omnia

omnia pacandō communicavit. *NOBIS est pax per Dominum nostrum Jesum Christum* inquit Paulus Rom. V. *Ipse PAX NOSTRA* qui fecit ex ambabus unum Eph. II. 14. Ita fore prædixerat Christi Patruelis, indeque nomen Mesfiæ שלום *Princeps Pacis* Esa. IX. 6. Ea de causa vix dum nato in Bethlehem mundi Servatori à cœlesti militia occinitur: *in terra PAX* Luc. II. 14. Necessum proindè, ut genuini filii Dei, vivaque Ecclesiæ unæ membra Patris cœlestis, sui que Redemptoris vestigia legentes, *unitatem concordiam & PACEM*, ad quam à Deo sunt vocati, 1. Cor. VII. 15. exosculentur, venerentur, ambabusque amplectantur manibus. Nonne *Christus nobis reliquit exemplum, ut vestigiis ejus insisteremus?* 1. Petr. II. 21. Et quid, quæso, Deus à nobis magis in verbo suo quàm pacem requirit? dicens: *diligite veritatem & PACEM*, Zach. VIII. 19. *si possibile, quantum ex vobis, cum omnibus hominibus PACEM colite*, Rom. XII. 18. *studete servare unitatem spiritus per vinculum PACIS*, Ephel. IV. 3. *PAX Dei imperet in cordibus vestris*, Coloss. III. 15. *Persequere justitiam, fidem, charitatem, PACEM cum iis, qui invocant Dominum ex puro corde.* 2. Tim. II. 22. *Querito PACEM, & persequitor eam*, 1. Petr. III. 11. *operam date, ut immaculati, & irreprehensibiles ab ipso inveniamini in PACE*, 2. Petr. III. 14. *PACEM persequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Dominum*, Ebr XII. 14. *Fructus justitiæ in PACE seminatur, facientibus PACEM* Jac. III. 18. Quæ Scripturæ Sacræ dicta clarè atque apertè, unitatem & pacem, quam Dominus passu-

D

RUS

rus & cœlum ascensurus nobis reliquit, commendant. *Pacem meam, inquit, relinquo vobis, PACEM meam do VOBIS, non sicut mundus dat, ego do vobis, Joh. XIV. 27.* Etenim particeps divinæ charitatis esse non potest, qui est hostis unitatis. Quapropter tali vinculo *pacis & charitatis* constrictæ erant totius **ACHAJÆ** Ecclesiæ, 2. Corinth. IV. 1. nec non Ecclesiæ **GALATIÆ**, quas Paulus in communi describit Gal. I. 2. Item **COLOSSENSIS & LAODICENA**, uti colligitur ex Col. IV. 15, 16. Similiter Ecclesiæ **APOSTOLORUM Act. IV.** Quin imò omnes Ecclesiæ **ASIÆ**, uti liquet ex Apoc. I. 4. Eodem sensu & sententiæ nostræ accedunt fulgidissima Ecclesiæ fidera. **CYPRIANUS** de unitate Ecclesiæ fol. m. 128, *in domo Dei, in Ecclesia Christi UNANIMES habitant, CONCORDES & SIMPLICES perseverant, idcirco & in COLUMBA venit Spiritus Sanctus. Simplex animal & letum est, non felle AMARUM, non morsibus SÆVUM, non unguinum laceratione VIOLENTUM: hospitia humana diligere, unius domus consortium nosse, cum generant simul filios edere, cum comitant volatibus in vicem coherere, communi conversatione vitam suam degere, oris osculo concordiam PACIS agnoscere, legem circa omnia unanimatis implere. Hæc est in Ecclesia noscenda simplicitas, hæc CHARITAS obtinenda; ut COLUMBAS dilectio fraternitatis imitetur, ut mansuetudo & lenitas AGNIS & OVIBUS coequetur. Quid facit in pectore Christiano LUPORUM feritas? & CANUM rabies? & venenum lethale SERPENTUM? & cruenta se-*
vitia

vitia BESTIARUM. Et multis interjectis pag. 183.
Pacem Christus nobis dedit: CONCORDES atque UNANIMES esse praecepit: dilectionis & charitatis foedera incorrupta atque inviolata servari mandavit: exhibere se non potest martyrem, qui FRATERNAM non tenuit CHARITATEM. Augustinus Lib. II. contra Literas Petiliani Cap. LXXVII. *teneamus CHARITATEM, sine qua & cum sacramentis & cum fide nihil sumus, tenemus autem CHARITATEM, si amplectimur unitatem, amplectimur autem unitatem si eam non per verba nostra in parte confingimus, sed per verba Christi in universò orbe cognoscimus.* Et Epistola XLVIII. ad Vincentium fol. m. 187. Consulantur ex superabundanti HIERONYMUS in I. Caput. Proverbiorum. AMBROSIUS Lib. III. de Officiis Cap. III. CHRYSOSTOMUS. Hom. IX. in Cap. IV. Ephes.

§. XIV.

Regeres, si vinculum pacis ad conservandam Unitatem Ecclesiae summè necessarium, quare Christus dicit? *Ne igitur existimate, quod venerim ad mittendam PACEM super terram, non veni emittere PACEM, sed GLADIUM.* Veni enim ad disfidendum hominem contra patrem ipsius, et filiam contra matrem ipsius, et nurum contra socrum ipsius, Matth. X. 34, 35. Et Luc. XII; 51, 52, 53. *Puatisne, quod ad pacem advenerim dandam in terra? Non dico vobis, sed divisionem. Erunt namque ex nunc quinque in domo una divisi, tres contra duos, & duo contra tres. Dividetur Pater contra Filium & filius contra Patrem; mater contra fili-*
am,

am, & filia contra Matrem, Socrus contra nurum suam, & nurus contra Socrum suam. Idem nobis objicit R. ISAAC Filius Abrahami in Chissuk Emunah. seu Muninirne fidei, Part. II. Num. XIII. fol. m. 403. Hic Nebulo post verba Christi ex Matthæo & Luca citata, modoque à nobis recitata, nefariè tandem subinfert, Christum eò ipsò quod dixerit, *se non venisse ad immittendam terris pacem, sed tantum ad immittendum gladium,* simul significasse, quod non fuerit verus Messias, quia de Messia expectato ait ZACHARIAS Cap. IX. *Et eloquetur pacem Gentibus, &c.* Deque illius ævo scriptum apud Esaiam Cap. II. *Non efferet Gens adversus Gentem gladium &c.* Quod iisdem verbis repetit Michæas Cap. IV. Quin et illa verba, quibus dixit, *se venisse ut sejungeret filium à Patre, &c.* similiter testari, ipsum non fuisse Messiam. Tempore enim Messia expectati aderit Elias Propheta, de quo sub finem Malachiaë prædicatur: *Et convertet cor Patrum ad filios & Cor filiorum ad Patres ipsorum.* Hæc ille. Sed salva & inconcussa res, si observemus esse **PACEM DEI** exsuperantem omnem intellectum, Philipp. IV. 7. quam Christus nobis suâ passione & morte acquisivit: estque **PAX SUPRA NOS**, quia nos Patri suo reconciliavit, Rom. V. i. **PAX INFRA NOS**, quia nihil nunc damnationis est in iis, qui sunt in Christo Jesu, Rom. VIII. i. **PAX INTRA NOS**, cum conscientiam pacatam & tranquillam habemus, *sanguine Christi à peccatis abluti & mundati*, i. Joh. I. Apoc. I. & denique **PAX CIRCA NOS**, quia eam
in

in membris suis per Spiritum S. operatur, eaque sic conjungit, ut sub uno Capite, cor & anima una, idem velint, sentiant, & fateantur. Et de hâc pace Prophetæ pacificum Mesfiæ regimen descripturi in suis loqvuntur vaticiniis. Præter hanc pacem Sanctissimam, & pax datur TERRENA, MALA, PERNICIOSA, homines à Deo abducens, quam filii hujus seculi magnificiunt & seqvuntur, qualis est pax eorum, qui regnum Christi veramque Evangelii doctrinam omnibus viribus supprimunt, sufflaminant, jugumque Christi svave ad extinguendam cœlestem verbi Dei lucem excutiunt, qualis etiam est prædonum, furum, latronum, scortatorum, adulterorum & aliorum, qui *iniquitatem funibus vanitatis attrahunt, quorumque peccatum est sicut funis currus*, Esa. V. 18. Equidem hâc pax propriè & coram Deo pax dici non meretur, *non est pax impiis dicit Dominus*, Esa. XLVIII. 22. & LVII. 21. Veruntamen quia impii & flagitiosi hujusmodi consensum ad malum pacem vocare solent, salvator noster se eorum captui accommodans, talem pacem mittere negat. Notanter insuper addens IN TERRAM, hoc & non aliud genus pacis hic intelligendum indicaturus. Neque sensus locorum ex Matthæo & Luca paulò ante citatorum, quasi Redemptor in mundum venerit, ut Christiani proscriptâ omni pace se invicem odiò prosequerentur, contrarium enim ex allegatis aliisque Scripturæ testimoniis audivimus; multò minùs eum causam esse rixarum dissensionumque. Nam *contentiones ire, dis-*

D 3

sidia,

*fidia, inimicitia sunt gravia peccata & opera carnis, Gal. V. 20. que Dominus odit, abominatur, detestatur & punit, Psalm. V. 6. 7. VII. 13. 14. Esa. LIX. 2. sed hoc potius volunt verba prædicta, sævisimas imposterum prædicationem Evangelii comitaturas persecutiones; disfidia acerbissima inter Parentes quoque & liberos, qui summa animorum conjunctione inter se vivere deberent, excitanda; aliis auditô Evangelio, credituris, aliis verò illud, ut hæresin abominandam, non solùm rejecturis, verùm etiam oves Christi instar luporum crudelissimè adorituris, dissipaturis, dilaniaturis ac è medio sublaturis. Quæ turbæ ex verbi Dei prædicatione ortæ, non ipsi *EVANGELIO*, quod in se est potentia Dei ad salutem omni credenti, Rom. I. 16. *Odor vite ad vitam*, 2. Cor. II. 16. *verbum vite quod animas nostras salvas facere potest*, Jacob. I. 21. sed *INCRÉDULIS & INFIDELIBUS*, quorum sensus Deus hujus seculi excecavit, ut non splendeat illis illuminatio Evangelii Gloriæ Christi, qui est imago Patris, 2. Corinth. IV. 4. tribuendæ.*

§. XV.

UNA est ECCLESIA, quia unum habet FUNDAMENTUM, cui superstructa est, Jesum Christum I. Cor. III. 11. *Θεμέλιον γὰρ ἄλλον ἔδεις δύναται θεῖναι παρὰ τὸ κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. fundamentum aliud nemo potest ponere, præter positum, quod est Jesus Christus, Ephes. II. 20. Εποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, superedificati super fundamento Apostolorum & Prophetarum cujus est*

est lapis angularis Iesus Christus. Fundamentum Apostolorum & Prophetarum est Christus; hoc fundamentum sancti Dei homines ὑπὸ πνεύματος ἁγίου θεπορευοί 2. Petr. I. 21. posuerunt, prædicandò Christum; sic ut sensus sit; superstructi estis super Christum, fundamentum Ecclesiæ quod Apostoli & Prophetæ, illi Evangelium de Christo exhibito prædicandò, hi testimonium Salvatori in carnem venturo perhibendò, Act. X. 43. posuere. Ita nobiscum sentit ÆGIIDIUS HUNNIUS ad h. l. Tom. IV. Operum fol. m. 536. Ita ANSHELMUS ad h. l. jta PRIMASIUS ad h. l. Tom. VI. Bibl. M. Patrum. Parte II. fol. m. 88. *Hoc fundamentum Apostolorum, inquit, & Prophetarum Christus est, qui etiam lapis dicitur angularis: ut scriptum est: Lapidem quem reprobarunt edificantes, duos parietes conjungens & continens. Et fundamentum autem & summus, quia in ipso & fundatur & consummatur Ecclesia.* Sed quid? nonne ipsi Apostoli & Prophetæ sunt fundamentum? sic enim Johannes Apoc. XX: 2. *videns sanctam civitatem, Jerusalem novam, descendentem de caelo, id est Ecclesiam Christi, vers. XIV. subdit. & murus civitatis habens FUNDAMENTA DUODECIM, & in ipsis nomina DUODECIM Apostolorum agni.* Verum Apostoli & Prophetæ non dicuntur fundamentum respectu PERSONÆ, sed DOCTRINÆ suæ, quæ cum doctrina Christi semper convenit; atque sic in rei veritate Christus atque Apostoli non nisi unum fundamentum sunt Ecclesiæ. Ipsi enim *testes sunt prædelecti sermonum operumque Christi, Act. I. 8. A quo que*
audi-

audiverunt, aliis praconiaverunt, postea verò per Dei voluntatem in scripturis nobis tradiderunt, fundamentum & columnam fidei nostrae, dicente IRENÆO advers. Hæreses. Lib. III. Cap. I. Quam ob causam AUGUSTINUS Christum fundamentum fundamentorum appellat in Enarrat: Psalm. LXXXVI. Tom. VIII. Oper: fol. m. 956. in princ: Apostolorum nimirum atque Prophetarum, quia nec ipsi Apostoli neque Prophetæ, in quibus fundamentum est Ecclesiæ, se tenerent in se; Christus autem solus se ipsò consistit, continetque quicquid pertinet ad fabricam Ecclesiæ, verba ejus hæc sunt: *Nam ut noveritis, quia fundamentum Christus & primum & maximum: Fundamentum, inquit, Apostolus, nemo potest ponere præter id quod positum est, Christus Jesus. Quomodo ergo fundamenta Prophetæ & Apostoli? Et quomodo fundamentum Christus Jesus, quò ulterius nihil est? Adhæc multis interjectis tandem fol. 957. ante medium ita respondet: Sunt fundamenta Apostoli et Prophetæ? Quia eorum auctoritas portat infirmitatem nostram. Quare sunt portæ? Quia per ipsos intramus ad regnum Dei: prædicant enim nobis. Et cum per ipsos intramus, per Christum intramus Ipse est enim janua. Et cum dicuntur duodecim portæ Hierusalem & una porta Christus, & duodecim portæ Christus: quia in duodecim portis Christus. Et ideò duodenarius numerus Apostolorum. AMBROSIIUS ad h. l. Tom. III. Oper. fol. m. 498. super edificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum hoc est supra novum & vetus Testamentum collocati. Quod enim postoli prædicaverunt, Prophetæ futu-*

runt

futurum dixerunt - - *Propheta disposuerunt, Apostoli fundamenta jecerunt.* Gemina his habent THEOPHYLACTUS ad h. l. fol. m. 421. OECUMENIUS ad h. l. Tom. II. Oper. fol. m. 22. Conf. BALDUINI Comment. in h. l. fol. m. 887, 889. GERHARDI Conf. Cathol. Lib. II. Artic. III. Cap. I. fol. m. 530. & Cap. II. fol. m. 536. Et in loco de Ecclesia Num. 135. fol. m. 323. WALTHERI Harmon. Bibl. ad h. l. fol. m. 1179. FRIDLIBII Theolog. Exeg. N. T. ad h. l. fol. m. 525. PRUCKNERI Vindiciæ Bibl. N. T. ad h. l. fol. m. 529. GATAKERI Cinni, si-
vè advers. Miscell. Lib. II. Cap. XX. fol. m. 390. CHAMEIER tomô II. Panst. Cathol. Lib. II. Cap. §. 2. XXI, XXIII. fol. m. 194.

§. XVI.

Quemadmodum autem Christus θεμέλιον *fundamentum*: sic quoque ἀκρογωνιαίος *lapis angularis* Ephes. II. 20. Ecclesiæ unæ. Respicit Apostolus hâc denominatione ad Esa. XXVIII. 16. ubi Propheta scribit; לִכְנֹכַח אֲמַר אֲדַנִּי יְהוָה הֲנִי יֹסֵר בְּצִיּוֹן אֲבֵן אֲבֵן בַּחֵר פֶּנֶת יִקְרָת מוֹסֵר מוֹסֵר. Quæ VULGAT. INTERP. ita reddidit: *ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum.* LXX Interp. ἰδὲ ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτιμῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον, ἔντιμον, εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, *ecce ego immittam in fundamento Sion lapidem pretiosum, electum, summum angularem, honorabilem in fundamenta ejus.* STRUUS: *ecce ego firmaturus sum in Sion lapidem, lapidem probatum,*

E

batum,

batum, in angulo pretioso, caput, parietis fundamentalis:
ARABS: Ecce ego ponam in fundamentis Sionis lapidem
summi pretii, electum, in capite anguli, venerandum in fun-
damentis ejus. Item ad Psalm. CXVIII. 22. אבן פינה
הבונים היתה לראש פנה. Lapis, quem rejecerunt Ar-
chitecti, factus est in Caput anguli. Lapidem hunc an-
gularem Salvatorem nostrum esse, elucescit ex Matth.
Cap. XXI. 42. Act. IV. 11. 1. Petr. II. 7. Si quæras,
cur lapis angularis dicitur, qui parietem utrumque
committit & continet, quiqve maximus & firmissi-
mus esse solet? Responso adhæc facilis, quia funda-
mentum est Ecclesiæ, duosque populos JUDÆOS
scil. et GENTES in unam Ecclesiam per fidem u-
nam conjungit: Ipse enim est pax nostra, qui fecit ex am-
bobus unum & intergerini parietis septum solvit, Ephes. II.
14. Epiphanius. Hæresi. LXIX. fol. m. 324. lapis est,
inquit, angularis, quia conjunxit et constrinxit Vetus et Novum
Testamentum, circumcisionem & præputium in unam conjuncti-
onem. Oecumenius ad l. cit. Petri, fol. m. 148. lapis
angularis, Christus, qui duos parietes, paternam domum per-
ficientes, nimirum Gentes & Judæos suo attactu conjungit, et
in unam coagmentatam structuram constringit. &c. Conf.
CYRILLUS ALEXANDRINUS ad locum
 citatum Esaiaæ fol. m. 398. **THEODORETUS**
 ad h. l. Tom. II. Operum fol. m. 83. **ISIDORUS**
PELUSIOTA Epist. 494. lib. 1. fol. m. 125. alique
 plures passim.

§. XVII.

UNA tandem est **ECCLESIA**, quia unum
 habet

habet **CAPUT**, **JESUM CHRISTUM**, Ephes. I. 22. *Et omnia subiecit sub pedibus ejus, & ipsum dedit caput super omnia ipsi Ecclesiae, quae est corpus ipsius, plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimplet.* Et Cap. IV. 16. nec non Cap. V. 22. Item Coloss. I. 17. *Christus est caput corporis, i. e. Ecclesiae.* Consulenda jam nobis sunt paucis Scripta Patrum, ut ex iis cognoscamus, quò sensû *Christus caput Ecclesiae, Ecclesiaeque corpus Christi* dicatur. **THEODORETUS** ad Cap. I. Ephes. **CHRISTUS Dominus obtinet locum CAPITIS, qui autem in ipsum credunt corporis.** **HIERONYMUS** ad Caput I. Coloss. **CHRISTUS est CAPUT corporis, Ecclesiae, quia omnes credentes ejus MEMBRA sunt.** - - - *Christus omnium Caput est & Dominus.* Et ad Cap. I. Coloss. *Ecclesiae caput est solus Christus:* **PRIMASIUS** ad Cap. I. Ephes. fol. m. 87. *Christus CAPUT Ecclesiae est, omnium plenitudo membrorum.* Adhæc legantur **AMBROSIUS** ad Cap. I. Ephes. fol. m. 495. **CHRYSOSTOMUS** Homil. XXX. in I. ad Corinth. XI. 12. **BEDA** ad Cap. I. Ephes. 566. Idem ad caput I. Col. fol. m. 651. **THEOPHYLACTUS** ad Cap. I. Ephes. fol. m. 509. **TERTULLIANUS** in lib. de Fuga in Persecut. Cap. XIII. Conf. ejus Liber V. contra Marcionem Cap. XVIII. ubi locum Ephes. V. 22. de Christo Ecclesiae Capite præclare explicat. **OPTATUS MILEVITANUS** lib. III. contra Parmenianum. Agmen claudat **GREGORIUS M.** Lib. IV. Epist. XXXVIII. ad Johannem Constantin. Episcopum. Ex adductis itaq; Patrum testimoniis clarum esse putamus, Ecclesiam dici unam,

quia unum & solum Christum habet caput, cujus capitis omnes, quotquot sunt, & dantur credentes, esse membra. Et hæc quàm optimè cum Scriptura Sacra conveniunt, in qua ita Christus Caput Ecclesiæ appellatur, ut nullum aliud præter eum detur Caput, omnesque quotquot sunt in Ecclesia, unius corporis dicantur membra. *Multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, Rom. XII. 5. & I. Cor. XII, 12.*

§. XVIII.

At Pontificii hõc capite non contenti, aliud sibi fingunt somniantq; Ecclesiæ CAPUT MONARCHICUM, Pontifici Romano summum in spiritualibus Ecclesiasticisque in persona Petri à Salvatore nostro collatum Dominium, asserendõ, quemadmodum BELLARMINUS, PETRUS à SOTO, ALPHONSUS MENDOZA, JODOCUS COCCIUS, NICOLAUS SANDERUS, ABRAHAMUS BZOVIVS, BARONIUS, aliique curiæ Romanæ Parasiti acriter disputant. Hisce addi potest *Fr. Panigarola* productus à B. Dorschæo in *Anti-Kirchero* fol. 126. ubi inter alia Italus ille blasphematur: Ecclesiæ unum Dominum non posse esse vel Deum, vel Christum. Si foret DEUS, necesse esse, ut vera Ecclesia sit *Christianorum, Ebræorum & Turcarum* simul, quia hi omnes habeant UNUM caput DEUM, si foret CHRISTUS, necesse esse, ut vera Ecclesia sit *Arrianorum, Macedonianorum, Manicheorum & Pelag-*

Pelagianorum, quia hi omnes confiteantur unum Christum. Adeoque tandem concludit, ut Ecclesia vera sit, necesse esse, ut P A P A sit C A P U T. Existimat igitur nebulo iste veræ Ecclesiæ caput esse solum Papam: Hæreticæ vero Ecclesiæ esse Christum. Sed abi post nos Satana! te increpet Deus! Meritò hujus furfuris hominibus illis respondemus verbis, quibus Augustinus Donatistas alloquitur, lib. de Unitate Ecclesiæ cap. VI. *legite nobis hoc, Papistæ, vos & Hyperaspistæ Romanæ, de Lege, de Prophetis, de Psalmis, de ipso Evangelio, de Apostolicis literis, legite & credemas.*

§. XIX.

Et quâ, quæso, ratione Pontifex Romanus Caput Ecclesiæ esse potest, cum illius corpus non sit Ecclesia, sed CHRISTI, cujus solius corpus & est, & erit, & manebit, prout modò ex scripturâ & Patribus audivimus? dictum paulò ante, Ecclesiæ regimen in terris esse *Monarchicum* respectû Christi, qui ejus est caput: nullum autem Regimen Monarchicum, cujus existit caput, aliud quoddam admittit caput. *Μοναρχία ἐστὶ κατὰ τὸν νομὸν ἐν ἧ ἑῖς ἀπάντων κύριός ἐστιν*, inquit Arist. lib. I. Rethor. Cap. VIII. Nec fieri potest, ut regimen aliquod sit Monarchicum, id est, ab uno administretur, & tamen, duo ejus sint capita. Dantur equidem in regno *coadjutores* capitis, sed illi non sunt *capita* totius regni; Proreges seu Vicarii Regis in provinciis singulis constituti, in suis tantùm territoriis rationem capitis habent, non verò in totò regno, in quo unum solummodò caput Rex est, si

Monarchia fit, à quo omnes & singuli, tùm adjutores capitis, tùm vicarii Regis dependent, jussuque ejus in subditos dominium exercent. Est Ecclesia similis corpori humano benè constituto, non *monstroso*, at tale non habet duo capita, unum *summum*, alterum *subordinatum*, sicuti una Sponsa Cantic. VI. 8. non potest habere duos sponso, nisi fit adultera. Quò ipsò exceptio Bellarmini in *Caput Primarium & secundarium, subordinatum & ministeriale*, quale Pontificem Romanum facit, corrui. Neque majoris momenti est distinctio in caput *visibile & invisibile Ecclesie*; sic ut Christus fit Caput *invisibile*, Pontifex Romanus *visibile*. Ignorat eam Scriptura Sacra, neque visibili indiget Capite Ecclesia, quia Christus est omniscius, & *Ecclesie suæ semper præsens*, Matth. XXII. 20. Habet Spiritum Sanctum, quem vicarium sibi Dominus substituit, visibilem suam subtrahens præsentiam, qui eam docet, consolatur, & *in omnem veritatem ducit*, Joh. XIV, 26. Cap. XVI. 13. Unde TERTULLIANUS eam appellat, *vicariam vim Spiritus S.* in lib. de Præscript. adv. Hæret. itemque *Vicarium Domini*, in lib. de velandis virginibus,

§. XIX.

Aliò proinde Vicariò Christi, qualem Pontificem Romanum constituunt, opus non habet, quorum multi *non Christi, sed Diaboli vicarii*, imò *incarnati fuere Diaboli*, omnis generis scelera, flagitia, summamque crudelitatem exercentes; (Catalogum adulterorum, scor-

scortatorum, sodomitarum, incestorum, & rabidorum Tyrannorum, autor speculi Pontificum Stephanus Szegedinus, fol. m. 92. & seq. recenset;) hæreses defendentes, ut *Liberius hæresin Arrianam; Anastasius, II. Nestorianam; Vigilius Eutychianam; Honorius Monothetarum, Sixtus III. & Alexander VII. Pelagianorum* Vid. Gerhardi Confess. Cathol. fol. m. 82. 83. & seq. Imperatores de throno dejicientes atque excommunicantes; sic Bened. IX, qui teste Platinâ, *homo ignavus & nullius pretii*, & Baronio, *monstrum & portentum hominis fuit*, Henricum III. exuit imperiô, missâ Petro Hungarorum Regi coronâ, cum hâc inscriptione. *Petra dedit Romam Petro; tibi Papa coronam.* Hildebrandus seu Gregorius VII. Henricô IV. excommunicatô, coronam misit Rudolpho Duci, hâcce lemmate notatam: *Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.* Benedictus XII. ejusque successor Clemens VI. Ludovicum V. anathemate percusserunt; ultimus edictum sancivit perpetuum, *imperium esse Papæ beneficium.* Innocentius III. in Ottonem IV. Cœlestinus III. in Philippum II. Paschalis II. in Henricum V. Gregorius IX. & Innocentius IV. in Fridericum II. & Conradum IV. fulmina Anathematis vibrarunt. Alexander III. Friderici I. Barbarossæ humi prostrati collo pedem imponens hæc pronuntiavit Psalm. XCI. verba: *Super aspidem & Basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem.* Imperator respondit, *non tibi sed Petro, Papa reges fit, & mihi & Petro,* vid. Sigebertus Gemblacens. Otto Frising;

fring;

ling: Monachus Paduanus, M. Alberti Argentin. Chronicon, Gerhardi Præfatio, quam præmisit Confess. Cathol. Lib. II. Spec. Parte. I. fol. m. 336. & seq. Dieterici Breviarium Pontific. Romanor. aliique plures. Tandem nec illi negligendi, qui sedem Romanam per media illegitima & injusta occuparunt, *modò per Simoniacam largitionem*, ut Sergius, Honorius II. Formosus I. Johann IX. Gregorius V. Alexander VI. Sylvester III. Benedictus IV. Sergius III. Gregorius VII. &c. *modò per vim & factiones*, ut Damasus, Sylverius, Vigilius I. Johannes XIII. Benedictus V. Damasus II. Victor X. &c. *modò per fraudes ac dolos*, ut Gregorius VI. & VII. Johannes XXIV. Bonifacius VIII. de quo proverbium: *Intravit ut vulpes, regnavit ut leo, mortuus est ut canis*, ut Wernerus Rolwinck in Fasc. tempor. refert. *modò per artes Magicas*, ut Martinus II. Bonifacius VII. Sylvester II. Benedictus IX. &c. Benno Cardinalis de vita Hildebrandi refert, *quod quinque Pape, Sylvester II. Benedictus IX. Johannes XX. & XXI. Gregorius VII. se totos consecrarunt Satana, ut ad hanc sedem eveherentur*. Egregii sanè Vicarii Christi! vide Platinam de vitis Pontificum ejusque Continuatorem Onuphrium Panvinium. Gerhardi Confess. Cathol. de successione, in sede Petri fol. m. 558. & seq. Dieterici Breviarium Pontific. Romanor. aliosque.

§. XX.

Visibile Caput Ecclesiæ universæ Pontificem esse
Roma-

Romanum, hæctenus solide, clarè ac perspicue testi-
 moniis, ex Scriptura S. unica & sola norma fidei at-
 que controversiarum desumptis, evincere non po-
 tuerunt. Urgent equidem Pontificii pro PRI-
 MATU Petri, ejusque successoris unici & legitimi Pon-
 tificis Romani inter alia, PETRAM, CLAVES,
 PASCE, Matth. XVI. Joh. 16, 17. Sed ad ea satis
 responsum, non solum à Theologis *Lutheranis*, Ger-
 hardô, Heilbrunnero, Eckardo, &c. Et *Reformatis*, Cha-
 mierô, Witakerô, Forbeshô, Molinæô, &c. Verùm
 ab ipsis etiam *Pontificiis*, Launojo Part. II. Epist. V.
 fol. m. 136. & seq. ubi ex Antiquitate clarum facit:
claves regni cælorum toti Ecclesiæ in persona PETRI esse datas.
 Parte verò V. Epist. VII. fol. m. 419. & seq. quatuor hujus
 loci: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Eccle-*
siam meam, adducit expositiones, exque nulla Prima-
 tum Petri, Romanivè Pontificis inferri posse docet.
 Et Parte II. Epist. I. fol. m. 90. & seq. pag. 136. 437.
 438. probat ex Patribus hæc verba: *Pasce oves meas*, non
 de solo *Petro*, sed de omnibus *Pastoribus* intelligenda.
 Launoji vestigia legit Du-Pin de antiqua Ecclesiæ di-
 sciplina dissert. IV. fol. m. 304. & seq. ut & pag. 309.
 & 310. quæ tamen loca prolixissima, brevitatis causa
 omittimus, ad ipsissimam tamen autoris hujus delicati
 lectionem B. L. remittentes. Agendum idcirco hic esset
 de statu primitivæ Ecclesiæ, atque ex historia Ecclesia-
 stica per omnia secula diducendum: *Monarchicum Pontifi-*
cis Romani imperium testimoniò Ecclesiæ prisce destitui, sed
 quia hunc laborem Centuriatores Magdeburgenses,

F

Au-

Autor Catalogi testium veritatis, Marcus Antonius de Dominis in lib. de Republ. Eccles. Forbesius in Instructionibus Historico-Theol. Spanheimius in Historia Ecclesiastica, Molinæus in Novitate Papismi, Vitakerus Tom. II. Oper. Edmundus Richerius in historia Conciliorum Generalium, quatuor libris comprehensa, Du-Pin librô modò citatô, Johannes Gerbafius in dissertatione de causis majoribus, aliique plures ante nos eruditione suâ atque industriâ exantillarunt, hinc benevolum lectorem ad hosce remittimus fontes.

§. XXII.

Siccô interim heïc duo præterire non possumus pede. Primum est, *seculò IV. tempore Concilii Nicæni Jurisdictionem Pontificis Romani certis provinciarum regionumque limitibus circumscriptam fuisse in Ecclesiasticis.* Certiores nos de eo reddit Concilii hujus primi Oecumenici CANON sextus, qui tom. II. Concilior: LABBEI & COSSARTII fol. m. 31. Lutet. Paris. 1671. Græcè verò ita legitur. τὰ ἀρχαῖα ἔθνη κρατεῖται, τὰ ἐν Λιγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ πενταπόλει, ὡς ἐ τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον πάντων τῶν ἔχει τὴν ἐξουσίαν. ἐπειδὴν καὶ τῶ ἐν τῇ Ρώμῃ ἐπισκόπῳ τῆτο συνηθές ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβῆα σώζονται ταῖς ἐκκλησίαις. quæ Gentianus Hervetus ita transtulit, *Antiqui mores servantur, qui sunt in Ægypto, Libya & Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia & in aliis provinciis sua privilegia ac sue dignita-*

gnita-

gnitates & auctoritates Ecclesiis seruentur. Canonis hujus simplicissimus hic est sensus: Quò jure Episcopus Romanus Ecclesias sibi subjectas gubernat, eòdem Alexandrinus & Antiochenus Ecclesiis sibi subjectis præesse debent. Et Patres Nicæni hic ex noto ignotum, & ex minimè controversò, controversum inferunt. Cùm enim MELETIVS Episcopo Alexandrino se opponeret, ordinationesq; per totam Thebaidem & Ægyptum contra voluntatem ejus & consuetudinem antiquam faceret, Patres Nicæni, huic malo obviam euntes, decernebant tum ex consuetudine, antiqua, tum ex more usitato Romanæ Ecclesiæ, cui nemo tum litem movebat, de suo jure ordinationes in Ægypto, Libya & Pentapoli ab Episcopo Alexandrino peragendas, testibus *Socrate* lib. I. H. E. Cap. X. *Sozomeno* lib. I. H. E. Cap. XXIV. *Epiphaniò* Hæres. LXVIII. Num 3. *Theodoretò* Fab. Hæretic. Lib. IV. Cap. VII, & Lib. I. H. E. Cap. IX.

§. XXIII.

Eòdem seculò, Anno LXXXI. sub Theodosio Seniore celebrabatur Concilium Constantinopolitanum I. Oecumenicum verò II. in eo æqualia jura ac privilegia Constantinopolitano Episcopo cum Romano tribuebantur Canone III, qui ita sonat: *Constantinopolitane civitatis Episcopum habere oportet PRIMATUS honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit nova Roma.* Idem refert Socrates in descriptione ejusdem Concilii Lib. V, H. E. cap. VIII. *eòdem tempore, inquit, decretum fuit,*

ut Episcopus Constantinopolitanus proximè & secundùm Episcopum Romanum PRIMAS propterea obtineret, quod illa civitas nova Roma esset appellata. Gemina his occurrunt apud Sozomenum Lib. VII. H. E. cap. IX. Idem hic Canon in Concilio Oecum. IV. Chalcedonensi, ut & Concilio Oecumenio VI. Constantinopolitano III. Trullanò vulgò appellatò, publicà authoritate Patrum fuit consignatus. In isto CANON XXVIII. hunc in modum legitur: *Ubique S. S. Patrum definitiones sequentes & Canonem, qui nuper lectus est, centum & quinquaginta Deo amantissimorum Episcoporum, qui congregati sunt sub pia memorie Imperatore Theodosio Magno in regia civitate Constantinopoli, novà Romà agnoscentes; eadem quoque & nos definimus & statuimus de privilegiis ejusdem sanctissime Constantinopolitane Ecclesie novae Romae. Etenim sedi senioris Romae, quod urbs illa imperaret, Patres jure privilegia tribuerunt. Et eadem consideratione moti centum quinquaginta Dei amantissimi Episcopi, ÆQUALIA PRIVILEGIA tribuerunt sanctissime sedi novae Romae, rectè judicantes, urbem, quae & imperio & senatu honorata sit, & equalibus privilegiis cum seniore Regia Roma fruatur, etiam in rebus Ecclesiasticis, non secus ac illa extolli ac magnificari, SECUNDAM post illam existentem. Hujus verò CANON XXXVI. hisce concipitur verbis: Renovantes, quae à sanctis & quinquaginta Patribus constituta sunt, qui in hac Dei observatrice & Regia Urbe convenerunt, & sexcentorum & triginta, qui Chalcedone convenerant, decernimus, ut Thronus Constantinopolitanus ÆQUALIA PRIVILEGIA cum antiqua Romae throno obtineat, & in Ecclesiasticis, ut ille magnificat, ut qui sit secundus post illum.*

Post

Post quem magna Alexandrinorum civitatis numeratur thronus, deinde Antiochia, & post eum Hierosolymæ civitatis. Quomodo autem Patres Concilii Constantinopolitani, Constantinopolitanæ Ecclesiæ æqualia jura ac privilegia cum Romana conferre potuissent, si jam tempore Concilii Nicæni Monarchicum in Ecclesiam Christi Præsul Romanus exercuisset imperium? Necessariò proinde dicendum, PRIMATUM istâ præprimis ætate, potestatis atque jurisdictionis Romanæ Ecclesiæ, sanctis Patribus fuisse incognitum, quod Canon etiam modò vult adductus Concilii Nicæni sextus.

§. XXIV.

Ita & non aliter eum intellexere Balsamon, Zonaras, Alex. Arist. in suis Commentar. ad hunc Canonem fol. m. 66, 67. (quorum Scholia Doctissimus Anglus Beveregius in suo synodico, sive Pandectis Canonum Oxonii. 1672. exhibet. Josephus Ægyptius in Paraphrasi Arabica Canon. Nicæn. fol. m. 691. in fine Tom. II. Synodici:) Dionysius Exiguus, Isidorus Mercator, Ruffinus Tom. II. Concilior. fol. m. 40, 41, 46, 55. quorum ultimus hujus Canonis sensum hisce expressit verbis: *Et ut apud Alexandriam, & in urbe Roma, vetusta consuetudo servetur, ut vel ille Ægypti, vel hic suburbicarium Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Cum Ruffino facit versio illa omnium antiquissima, quam Pontificii magnifaciunt, secundum eam pronunciant Patres Nicæni, *antiqui moris esse, ut urbis*

Rome Episcopus suburbicaria loca, & omnem Provinciam suam sollicitudine gubernet, &c. Ecclesie suburbicarie sine dubio vocantur illae, quae provinciis suburbicariis continebantur. Provinciae autem suburbicariae aliae dici non possunt, quam illae, quae circa Romam, quae id temporis κατ' ἐξοχήν URBS erat, adjacebant, & procul dissitis ab urbe regionibus, ut Africae, Galliae & Hispaniae opponebantur. Eae igitur provinciae omnes, quae Vicario urbis Romae parebant, *provincia suburbicaria* autoribus vulgò audiunt, suntque 1. Campania 2. Hetruria & Umbria, 3. Picenum suburbicarium. 4. Sicilia, 5. Apulia, & Calabria 6. Lucania & Brutia, 7. Samnium, 8. Sardinia 9. Corsica. 10. Valeria. In vicariatu Italiae, cujus caput Mediolanum, septem erant Provinciae 1. Liguria, 2. Aemilia 3. Flaminia seu Picenum Annonarium, 4. Venetia, cui juncta postea Istria. 5. Alpes Cottiae, & utraque Rhetia. Hanc partem Italiae Seculo IV Episcopum Romanum non gubernasse, agnoscit Petrus de Marca de Conc. Imperii &c. Lib. I. cap. VI. & VII. Et Lib. VI. cap. IV. Plura qui de hoc Canone legere volunt, evolvant Du-Pin de antiqua Ecclesiae disciplina dissert. Hist. I. §. ult. fol. m. 83. & seq. Edmundi Richerii Histor. Concil. General. Lib. I. cap. I. §. XI. fol. m. 49. & seq. Beveregii Annotat. ad hunc Canonem tom. II. Synodici, Marcum Antonium de Dominis, de Republ. Ecclesiast. Lib. IV. Cap. II. §. XIII. fol. m. 362. & seq. Spanhemii Geograph. Sacram. fol. m. 130. & seq. tom. I. operum. Et Lib. IV. Miscel-

Miscel-

Miscellan. sacræ Antiquitat. Dissertat. I. tomo II. operum fol. m. 440. & seq. Nec non tractatum illius peculiarem de Canone VI. Nicæni luculentissimum.

§. XXV.

Ultimum est, *Pontificem Romanum subjectum esse Concilio*, quia summa Potestas Ecclesiastica, quæ in clavis consistit, primò ac principalitèr toti universæ Ecclesiæ, cujus personam tum Petrus, cum Christus ipsi claves committeret, gesit, in persona Petri est data, Matth. XVI. Id unò asserunt ore VETERES, Tertullianus, Cyprianus, Optatus Milevitanus, Basilius Magnus, Ambrosius, Chrysostronus, Hieronymus, Augustinus, Cyrillus Alexand: Leo M. Fulgentius, Eucherius Lugdun. Gregorius M. Beda aliique plures, quos citant Launojus in Epist. X. fol. m. 419. & seq. & Du-Pin lib. cit. fol. m. 380. & seq. Insuper Ecclesia est unum quoddam corpus Christi mysticum, cujus Papa est membrum, ergò est minor suò totò, quod est Ecclesia. Et nonne Ecclesia potestatem clavium immediate à Domino acceptam per ministros suos, in quorum censu Pontifex quoque invenitur Romanus, exercet & administrat? Quomodo ergò Pontificis major, quam Ecclesiæ vel Concilii autoritas? Quoties in Ecclesia majores ac graviores controversiæ sunt exortæ, toties congregata semper fuere Concilia. Quid autem necesse fuisset ea congregari, si solius Pontificis Romani autoritas, autoritatem Concilii superasset? Hinc ipsis Pontificibus Romanis adeò
per-

persuasum fuit Concilii auctoritatem suâ majorem esse, ut ultrò ipsi Concilia desiderarint, tanquàm ad dirimendas controversias necessaria, suaque judicia in illis retractari postularint, aut saltem passi fuerint. Ipsi fatentur: *se Conciliis Canonibusque subjectos esse, nec posse se illos infringere, aut pro lubitu in iis quicquam immutare.* Vide Launojum Parte I. Epist. VII. fol. m. 34. & seq. ubi fusè docet, *Romanum Pontificem Concilio, & sacris Canonibus subjectum esse*, testimoniis Romanorum Pontificum hanc in rem adductis, Epist. verò X. fol. m. 61. & seq. Academiarum & Theologorum affert auctoritates, qui eandem nobiscum doctrinam defenderunt; Ex Academiis sunt PARISINA, CRA-COVIENSIS, COLONIENSIS, ERFURTENSIS, LOVANIENSIS. Gemina his habet parte IV. Epist. IV. fol. m. 298. & seq. *ubi magnam nubem Theologorum auctoritatem Conciliorum supra Papam extolentium, adducit.* Parte III. Epist. III. fol. m. 175. & seq. LXII. *Romanorum Pontificum producuntur testimonia, quibus probatur, canone, non absolutâ auctoritate, vel proprio motu regendam esse Ecclesiam DEI.* Du-Pin librò citatò Dissert. VI. fol. m. 377. & seq. Marc. Anton. de Dominis, de Republ. Ecclesiast. Lib. IV. Cap. VIII. fol. m. 434, 435, 439, 443. *Ubi canones supra Papam esse probat.* In Concilio Pisano (cujus acta inveniuntur Tomo XI. Parte II. Concilior. LABBEI & COSSARTII. fol. m. 2117. & seq. & apud Edmundum Richerium Hist. Concil. General. Lib. II. Cap. II. fol. m. 64. & seq. qui XXIV. sessiones Concilii recenset, alii

alii XXIII.) Sess. XIII. fol. m. 2124. Magister Petrus Placul orationem elegantem habuit *de Ecclesia, asserendô eam esse supra Papam.* Hinc planum est, scribit Richerius ad h. l. fol. m. 93. *Controversiam de Concilio supra Pontificem auctoritate agitatam fuisse in hac synodo Pisana.* Hic enim summa actorum defertur, quod est maxime notandum contra Bellarminum & alios, qui persuadere volunt controversiam ejusmodi synodice discussam non fuisse in Synodo Pisana.

§. XXVI.

In Sess. XIV. al. XV. fol. m. 2127. Gregorius XII. & Bened. XIII. tanquam notorii schismatici & antiqui schismatis nutritores, defensores & approbatores pertinaces, nec non notorii Hæretici & à fide devii, notoriisque criminibus enormibus perjurii & violationis voti irretiti deponuntur. In sess. XIX. al. XX. fol. m. 2130. electus est in Pontificem Alexander V. In Sessione XX. al. XXI. Alexander V. omnes processus, sententias & ordinationes factas per Dominos Cardinales, & omnia gesta in concilio Generali comprobavit. Hâc verò ratione etiam *Concilio supra Pontificem auctoritatem* stabilivit Concilium Pisanum. Eòdem seculò XV. Anno XIV. excepit Concilium CONSTANTIENSE, quod quasi continuatio fuit Concilii Pisani, ad abolendum Schisma inter Gregor. XII. & Benedictum XIII. Sessione IV. fol. m. 19. Tomò XII. Conciliorum definitur, quod *ipsa synodus in Spiritu S. congregata, legitime generale Concilium*

G

cilium

tilium faciens Ecclesiam militantem representans, potestatem à Christo habeat, cui quilibet, cujuscunque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire teneatur, in his qua pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis & Reformationem Generalem Ecclesie Dei in Capite & in membris. Eadem repetuntur in sessione V. fol. m. 22. & additur, quemcunque etiam Pontificem, qui haec vel altera Concilio Generati obtemperare nequit, debite poena, nisi resipiscat, subjiciendum esse.

§. XVII.

Hocce decretum probatum fuit NATIONALITER ac deinde SYNODALITER, hoc est, sejunctim, ut fiebat ab unaquaque natione, ac deinde ab universis in Synodo partibus. Sessione XII. fol. m. 96. Johannes XXII. vel XXIII. deponitur. Deinde Pontificali dignitate exuendus judicatur Gregorius XII. qui per legatum se ipsum in sessione XIV. fol. m. 103. Pontificatu abdicavit. Tandem sessione XXXVII. fol. m. 234. Benedictus XIII. omnium consensu sede Papali dejicitur. Sessione XLI. fol. m. 246, & seq. Pontificem elegerunt Ottonem Columnam, & Martinum V. appellarunt. Is sessione XLV. & ultima fol. m. 258. *omnia & singula decreta determinata & conclusa Concilii Constantiensis approbavit & ratificavit.* Videatur quoque ejus bulla contra Errores Wikleffi, fol. m. 268. Historiam Concilii Constantiensis sex Tomis comprehensam edidit nuperimè Hermannus von der Hardt, Acad. Juliae
Pre-

Profess. in iis Benevolus Lector omnia ad notitiam hujus Concilii facientia, sufficientissime inveniet.

§. XXVIII.

Tamen seculô eodem Anno 31. celebratum est Concilium BASILEENSE, hoc sessione II. fol. m. 477. *Concilii Constantiensis decretum quarta & quinta sessionis de immediata Ecclesie & Concilii auctoritate supra Papam confirmavit.* Sessione XVI. fol. m. 528. Eugenius IV. Acta Concilii Basileensis probavit, & tres priores suas bullas revocans, ea omnia confirmavit, quæ à principio decreta fuerant usque ad sessionem decimam sextam, in qua bulla Confirmatoria Actorum Synodi continetur. Atque ita calculum suum adjecit *decretis quarta & quinta Sessionis Synodi Constantiensis de Concilii supra Papam auctoritate*, quæ Basileenses in sessione II. III. & XII. roborarunt: Sessione XXXIII. fol. m. 618. denuò *Concilii supra Papam auctoritatem Patres confirmantes*, hæreticum declarant Eugenium IV. postquàm novæ inter eum & Concilium orirentur contentiones atque disfidia de tollendo Concilio Basileensi. Sessione XXXIV. fol. m. 620. Eugenium IV. Papam, tanquàm contumacem, violatorem Canonum Synodaliū, unitatis Ecclesie perturbatorem, Simoniacum, perjurum, Schismaticum, à fide devium, jurium bonorum Ecclesie perditorem à Pontificatu depositum declarant. Pontificum Romanorum Gregorii XII. Benedicti XIII. Joh. XXIII. & Eugenii IV. fata aliū quoque mancipia

Diaboli sunt experti. Concilium Romæ ab Ottone. I. Imperatore congregatum, deposuit Johannem XII. ejusque locô elegit Leonem Ecclesiæ Romanæ Protoscriniarium, vid. GOLDASTI Tom. I. Constitut. Imper. fol. m. 217. & seq. LAUNOJI Part. IV. Epist. I. fol. m. 272. & seq. DUPIN Dissert. Hist. VI. fol. m. 399 HILDEBRANDUS alias Gregorius VII. d. ctus, depositus est in publico Concilio, ab Episcopis Gallia, Germaniæ & Italia, Goldastus loc. cit. fol. m. 236. & seq. vid. GERHARDI Confess. Cathol. fol. m. 699, 700, & 817.

§. XXIX.

Nos itaque ex adductis colligimus, hancque æternæ veritatis formamus conclusionem, *si Pontifex Romanus subiectus est Concilio, atque ab eo deponitur, Caput Monarchicum Ecclesiæ nullô modô esse atque salutari potest, cum Concilium representet Ecclesiam.* Firmam esse hanc consequentiam, fatetur ipse, BELLARMINUS Lib. II. de Conciliis, Cap. XIV. & Gregor. de Valent. in Anal. Lib. VIII. Cap. VII. *qui dicunt, inquit, Concilium esse supra Papam, illi reverà pugnant cum Primatu Pontificis Romani.* Firmum proinde atque fixum manet, respectu deniq; unius Capitis, Christi Jesu, non verò Pontificis Romani, unam esse, quam credimus, Ecclesiam, neq; unitati huic obstant Ecclesiarum particularium per totum terrarum orbem *dispersio*: nec in minùs fundamentalibus *dissensio*: nec rituum *disfinitudo*: nec cum malis & hypocritis *conversatio*: nec membrorum in tres Hierarchias *distinctio*; siquidem TOTA fidelium in hac vita multitudo est UNA Ecclesia vinculô fidei, Spiritus & charitatis, quæ post hanc vitam UNA & erit consortiô æternitatis.

ERRATA

Quæ propter interruptam nostram præsentiam hinc inde irrepsere, B. L. pro nnata sua humanitate corrigere dignetur ita: Pag. 1. Lin. 5. post *adv.* scilicet addantur seqq. quædam scribere animus est. ead pag. lin. 8. deleatur *non* & ponatur lin. 12. loco *sed* pag. 23. lin. 24. pro *competat* legat *quædret* ead. pag. lin. 25. pro *meretur* leg *posset* pag. 23. lin. 13. leg. Chamier. &c. &c.

206 206 206

Coll. diss. A. 224, misc. 19: